מהדורה למורה – מפתח תשובות

מטרות הדף:

- להכיר את תהליך האמנציפציה ואת מעמד בני החסות תחת האסלאם
- להבין מהי תנועת ההשכלה ומה ביקשה לשנות
- להכיר את הזרמים השונים שהתפתחו ביהדות כתגובה לאתגרי התקופה

גרסת עולים חדשים – מילון מילים בראש הדף, משפטים קצרים ושפה פשוטה. אפשר לאפשר מילון אישי ועבודה בזוגות.

חלק א' – הבנת מושגים

1. א – מתן שוויון זכויות אזרחי ליהודים
2. א – יהודים ונוצרים תחת שלטון מוסלמי עם מעמד מיוחד
3. ב – לשלב לימודי חול יחד עם לימודי תורה
4. א – חוק שהעניק אזרחות צרפתית ליהודי אלג'יריה
5. ב – לחדש ולהתאים מנהגים לרוח הזמן
6. א – מס גולגולת ששילמו בני חסות

חלק ב' – נכון או לא נכון

1. נכון – זהו ההגדרה המדויקת של המושג
2. לא נכון – בני חסות שילמו ג'זיה, מס גולגולת מיוחד
3. נכון – זו הייתה מטרתה המרכזית של התנועה
4. לא נכון – זו עמדת הזרם הרפורמי, האורתודוקסיה ביקשה לשמר את ההלכה

חלק ג' – השלמת מילים

1. השכלה
2. ג'זיה
3. אורתודוקסי
4. כי"ח

חלק ד' – התאמה

- 1 – ד (שוויון זכויות אזרחי ליהודים)
- 2 – א (מס גולגולת ששילמו בני חסות)
- 3 – ב (תומכי תנועת ההשכלה)
- 4 – ג (ארגון שהקים בתי ספר ליהודי ארצות האסלאם)

חלק ה' – סדר כרונולוגי של התהליך

1. יהודים חיים כבני חסות תחת שלטון האסלאם ומשלמים ג'זיה
2. באירופה יהודים חיים בקהילה נפרדת בעלת אוטונומיה פנימית
3. תנועת ההשכלה קוראת לשלב לימודי חול עם תורה
4. מדינות באירופה מעניקות ליהודים אמנציפציה ושוויון זכויות
5. בעקבות אתגרי האמנציפציה מתפתחים זרמים שונים ביהדות

חלק ו' – כתיבה קצרה

1. בארצות האסלאם יהודים היו בני חסות עם מעמד קבוע ומס מיוחד, באירופה לפני האמנציפציה הם היו מופרדים בקהילות סגורות ללא שוויון זכויות

כרטיס יציאה – מה לחפש

- שוויון זכויות אזרחי ליהודים
- ג'זיה - מס גולגולת
- רפורמה מחדשת מנהגים, אורתודוקסיה שומרת על ההלכה ללא שינוי

טיפים להפעלה:

- אפשר לפתוח את השיעור בדיון קצר על המתח בין שוויון לזהות, בעזרת השאלה המובילה של צו כרמיה
- מומלץ להשתמש בתרשים זמן פשוט שמציג את סדר האירועים (חלק הסדר הכרונולוגי)
- בגרסה המקוצרת לחינוך מיוחד מומלץ להתמקד במושגי היסוד: אמנציפציה, בני חסות, השכלה

דף תרגול: יהודים בעת החדשה

דף התלמיד/ה **עולים חדשים**

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

בתקופה הזו קרו שינויים גדולים ליהודים. באירופה יהודים קיבלו שוויון זכויות. בארצות האסלאם יהודים חיו כבני חסות וקיבלו כללים מיוחדים. אנשים מסוימים רצו לשלב תורה עם לימודים חדשים. בגלל כל זה נוצרו זרמים שונים ביהדות.

📖 מילון קטן:

אמנציפציה	מתן שוויון זכויות אזרחי ליהודים במדינות אירופה
בני חסות (דימים)	מעמד יהודים ונוצרים תחת שלטון מוסלמי, עם זכויות וחובות מיוחדות
ג'זיה	מס גולגולת ששילמו בני חסות תחת שלטון האסלאם
השכלה (הסקלה)	תנועה שקראה לשלב לימודי חול עם לימודי תורה
התבוללות	תהליך שבו יהודים מאבדים את זהותם היהודית בתוך החברה הכללית
צו כרמיה	חוק שהעניק אזרחות צרפתית ליהודי אלג'יריה בשנת 1870
אורתודוקסיה	זרם ביהדות ששאף לשמר את ההלכה ללא שינוי מול אתגרי המודרנה
כי"ח (כל ישראל חברים)	ארגון יהודי שהקים רשת בתי ספר ליהודים בארצות האסלאם

1 חלק א' – הבנת מושגים

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מה המילה אמנציפציה אומרת?

א) מתן שוויון זכויות אזרחי ליהודים ב) מס מיוחד על יהודים ג) גירוש יהודים ממדינה

ד) איסור ללמוד תורה

2. מי נקראו בני חסות?

א) יהודים ונוצרים תחת שלטון מוסלמי עם מעמד מיוחד ב) סוחרים אירופאים בארצות האסלאם

ג) חברי ממשלת צרפת ד) תלמידי בתי ספר חדשים

3. מה רצו המשכילים?

א) לבטל לגמרי את לימוד התורה ב) לשלב לימודי חול יחד עם לימודי תורה

ג) לעבור לגור בארצות האסלאם בלבד ד) להקים מדינה יהודית מיד

4. מה עשה צו כרמיה?

א) חוק שהעניק אזרחות צרפתית ליהודי אלג'יריה ב) מס מיוחד על יהודי צרפת

ג) גזירה שאסרה על יהודים לסחור ד) צו שהקים בתי ספר יהודיים

5. מה רצה הזרם הרפורמי?

א) לשמר את ההלכה ללא כל שינוי ב) לחדש ולהתאים מנהגים לרוח הזמן

ג) להתבודד לגמרי מהחברה הכללית ד) לבטל את כל בתי הכנסת

6. מה זה ג'זיה?

(א) מס גולגולת ששילמו בני חסות (ב) תואר כבוד ליהודי חכמים (ג) שם של בית ספר יהודי

(ד) חג יהודי מיוחד

2 חלק ב' – נכון או לא נכון

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	אמנציפציה פירושה מתן שוויון זכויות אזרחי ליהודים	☐	☐
2	בני חסות היו פטורים מכל מס מיוחד תחת שלטון האסלאם	☐	☐
3	תנועת ההשכלה קראה לשילוב בין תורה לבין לימודי חול	☐	☐
4	הזרם האורתודוקסי ביקש לשנות את ההלכה בהתאם לרוח הזמן	☐	☐

3 חלק ג' – השלמת מילים

השלימו את המילה החסרה.

1. תנועת ה_____ קראה לשלב לימודי חול עם לימודי תורה

2. _____ הוא מס מיוחד ששילמו בני חסות תחת שלטון האסלאם

3. הזרם ה_____ ביקש לשמר את ההלכה ללא שינוי מול אתגרי המודרנה

4. ארגון _____ הקים רשת בתי ספר ליהודים בארצות האסלאם

4 חלק ד' – התאמה

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. אמנציפציה	___	**א.** מס גולגולת ששילמו בני חסות
2. ג'זיה	___	**ב.** תומכי תנועת ההשכלה
3. משכילים	___	**ג.** ארגון שהקים בתי ספר ליהודי ארצות האסלאם
4. כי"ח	___	**ד.** שוויון זכויות אזרחי ליהודים

5 חלק ה' – סדר כרונולוגי של התהליך

מספרו את השלבים לפי הסדר הנכון (1, 2, 3...).

☐	מדינות באירופה מעניקות ליהודים אמנציפציה ושוויון זכויות
☐	תנועת ההשכלה קוראת לשלב לימודי חול עם תורה
☐	בעקבות אתגרי האמנציפציה מתפתחים זרמים שונים ביהדות

☐	יהודים חיים כבני חסות תחת שלטון האסלאם ומשלמים ג'זיה
☐	באירופה יהודים חיים בקהילה נפרדת בעלת אוטונומיה פנימית

6 חלק ו' – כתיבה קצרה

ענו בקצרה.

1. הסבירו במילים שלכם מה ההבדל בין מעמד היהודים כבני חסות בארצות האסלאם לבין מעמדם באירופה לפני האמנציפציה

כרטיס יציאה

מהי אמנציפציה?

תנו דוגמה אחת למגבלה או מס שהוטלו על בני חסות

מה ההבדל בין הזרם הרפורמי לזרם האורתודוקסי?

איך הרגשתי בשיעור? ☹ 😐 🙂 😀